

4. tanegység

A fogorvos

Választhatóan 2 × 45 perces komplex szövegfeldolgozó óra vagy minimum 3 × 45 perces témanap látogatással a fogorvosi rendelőben (magyar, természetismeret)

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Egér, egér, kiséger... – magyar népi mondóka

Tóth Krisztina:

Fogas kérdés


Tóth Krisztina: Foghíj


Szabó T. Anna:

Fogmosóvers

Kertész Erzsébet: A fogorvosi eset (részlet – online a teljes szöveg)

MIT KÉSZÍTSEK ELŐ?

 Szöveggyűjtemény

 Internet, projektor, hangfal

Fogmosó felszerelés

ÉVFOLYAM

1-2. osztály



Már a tejfogak elvesztése is félelemmel töltheti el a gyerekeket, nem beszélve a fogfájásról vagy a fogorvosi kezelésről. Ebben a tanegységben az irodalom és a játékos tevékenységek segítségével próbáljuk oldani ezt a frusztrációt. Segíthet az is, ha ellátogatunk együtt a gyermekfogorvosi rendelőbe. Ha ez nem sikerül, akkor egy rövidebb foglalkozást tartunk az osztályban!

Áttekintő vázlat

4.1 Foghíj	45 perc
4.1a Egér, egér, kiséger	15 perc
4.1b Fogas kérdés	15 perc
4.1c Foghíj	15 perc
4.2 Fogorvosnál	min. 2 × 45 perc
4.2a Mofom a fogam	min. 25–45 perc (fogmosással)
4.2b Fogorvosnál	20–45 perc
Összesen:	min. 3 × 45 perc



A gyerekek hozzák be a fogmosó felszerelésüket! Ha van rá lehetőségünk, menjünk el együtt egy fogorvosi rendelőbe! A látogatást természetesen előre meg kell szervezni. Felkészülhetünk a várakozás alatti mesélésre, Arika történetének folytatására.

FELADATOK LEÍRÁSA

4.1 Foghíj



45
perc

4.1a Egér, egér, kiséger

A gyerekek álljanak fel szétszóródva, de nem túl nagy területen, ők az eger. Egy gyerek álljon ki eléjük, ő most szerepe szerint is gyerek. Fogjon a kezébe egy pingponglabdát, ez lesz a tejfoga. Álljon háttal a többieknek, és mondja el az *Egér, egér, kiséger* kezdetű magyar népi mondókát! Amikor végzett, a feje felett dobja hátra a labdát! Aki elkapja, az lesz a következő mondikáló gyerek. De előbb adjon az előző gyerekeknek vasfogat: két ökle között szorítsa meg kicsit a társa állkapcsát!

15
perc

MIT AKARUNK ELÉRNİ?

A tejfogak elvesztése miatti félelem oldása.

 JEGYZETEIM

Vedd figyelembe!

Ezt a játékot a szünetben, az udvaron is játszhatjuk.

4.1b Fogas kérdés

A gyerekek alkossanak csoportokat a következőképpen:

- akiknek nem esett még ki foguk;
- akiknek már kiesett, legalább egy;
- akik most is foghíjasok.

Vannak-e olyanok, akik egyszerre két csoportba is beletartoznak?

Olvassuk el **Tóth Krisztina Fogas kérdés** című versét, és keressük ki, milyen módszerek merülnek fel a tejfog kihúzására! Adjunk tanácsokat a versbeszélő gyerekeknek, hogyan húzza (vagy ne húzza) ki a tejfogát! (A felszólító mondatokat is előkészíthetjük ezzel a feladattal.)

Olvassuk el újra a verset, és számoljuk meg, hányszor szerepel a *fog* (akkor is, ha nem önálló szó)! Mikor mit jelent?

Végezetül számolja meg mindenki, hány csontfoga van!

Vedd figyelembe!

A versben a címmel együtt 18-szor szerepel a *fog*, ha az olyan szavakat is figyelembe vesszük, mint a *nyafogjak*. Majdnem annyi foga van a versnek, mint ahány tejfoga egy gyerekeknek (húsz).

Variáció

Ha van kedvünk hozzá, rendezzünk napraforgómag-törő versenyt: egységnyi idő alatt ki tud a legtöbb napraforgómagot a fogával megtörni? De ügyeljünk arra, hogy a maghéjak végül a kukába kerüljenek!

4.1c Foghíj

Olvassuk el **Tóth Krisztina Foghíj** című versét is, majd a gyerekek készüljenek fel arra, hogy felolvassák „pöfén” úgy, hogy minél viccesebb legyen!

Keressük meg azokat a szavakat, amelyekben más hang/betű szerepel, mint a valóságban! Ejtsük ki a szavakat úgy, ahogyan le vannak írva, és úgy is, ahogyan valóban vannak! Melyik hang mire változott? A versben jelölve és a sorok végére az eredeti betűt beírva készíthetünk hangtérképet is:

Kief <u>f</u> ett a fogam,	s
kief <u>v</u> ett kö <u>v</u> épen,	s, z
nem tudok mo <u>f</u> t fo <u>t</u> ylá <u>v</u> ni,	s, sz, z
se bef <u>é</u> lni <u>f</u> épen.	sz, sz

15
perc

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Mozgásos játék
Csoport/halmazalkotás
Vers olvasása, értelmezése
Tanácsadás, felszólító mondat előkészítése
Azonos alakú szavak, szóelemek keresése, szómagyarázat
Hang- és betűtranszformáció felismerése, alkalmazása
Olvasás pöszé és helyes hangoztatással

15
perc

Kief <u>f</u> ett a fogam,	s
nem i <u>f</u> olyan dur <u>f</u> a,	s, v
pont bef <u>é</u> r a f <u>í</u> v <u>ó</u> f <u>á</u> l a	SZ, SZ
kett <u>ő</u> kö <u>f</u> ti lyukba.	z

Kief <u>f</u> ett a fogam,	s
t <u>í</u> fta vámp <u>í</u> r lettem,	SZ
mindenkinek megmutatom,	
itt <u>f</u> an a <u>v</u> ebemben!	v, zs

Láthatjuk, hogy a legtöbb s, és minden sz, z, zs f-re vagy v-re változott, néhol a v is f-re.

Bár nem tananyag, megfigyelhetjük a gyerekekkel a hangképzés helyét is! Mely hangokat képezzük a fogunkon vagy a fogínyünkön?

Végül olvassuk el a verset úgy is, hogy kinőtt a fogunk, vagyis helyesen ejtve a szavakat!

Vedd figyelembe!

A képzés helye szerint:

- foghang: z, sz,
- ínyhang: zs, s,
- ajak-foghang: v, f.

A hang- és betűtranszformáció nyelvi játékához lásd még Kiss Ottó *Bandarin* című versét az *Egyéb ötletek* között (7. tanegység).

Variáció

Keressenek a gyerekek egy rövid verset vagy prózaszöveget a szöveggyűjteményben, amiben sok s, sz, z, zs vagy v hang van! Jelöljék előbb például bekarikázással ezeket a hangokat, majd olvassák fel pőfén, a *Foghíj* logikája szerint (f vagy v hangokkal)!

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A fogorvostól való félelem oldása, kedvcsináló a fogmosáshoz.

4.2 Fogorvosnál



4.2a Mofom a fogam

Olvassuk el *Szabó T. Anna Fogmosóvers* című versét is! Miben hasonlít az előző, *Foghíj* című versre? Miben különbözik? Itt most miért beszél pőszén a versbeszélő? Mikor beszél pőszén? Mikor beszél tisztán?

„Fordítsuk le” és ejtsük tisztán a pőszén szereplő sorokat is!



JEGYZETEIM

Ezután nézzük meg a Szabó T. Anna versét feldolgozó zenés videófilmet, ami épp olyan hosszú, mint amilyen egy alapos fogmosás (elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán). Maga a dalszöveg is hosszabb, talán épp azért, hogy legyen idő zenehallgatás közben a fog minden részét alaposan megmosni. Ha a gyerekeknek tetszik a zene, ajánljuk nekik otthoni fogmosáshoz! Az órán is végezhetnek fogmosó mozdulatokat, miközben hallgatják a zenét.

Fontos, hogy a gyerekek megtanulják a rendes fogmosást, legjobb, ha ezt a fogorvos mutatja be, de a tanító is megteheti. Az ajánlott videón egy fogorvos magyarázza el a helyes fogmosás minden csínját-bínját (elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán). A videó a pedagógusnak szól, a gyerekeknek mi magunk mutassuk meg a helyes fogmosás módját. A szakember ajánlja a zenehallgatást is, ami kedvet csinál az alapos fogmosáshoz.

4.2b Fogorvosnál

20-45
perc

Olvassuk el [Kertész Erzi A fogorvosi eset](#) című meséjének bevezető részletét a szöveggyűjteményből! Mit gondoltok, vajon igazat beszélt Arika? Tényleg olyan hősiezen viselkedhetett a fogorvosnál? Vajon miért füllenthetett?

Ha el tudunk menni az orvosi rendelőbe, próbáljuk ki mindazt, ami Arikával történt a fogorvosi rendelőben! A gyerekek üljenek a fogorvosi székbe, mondják, hogy áááá, nézzék meg a fogorvos eszközeit, illetve bármit, amit a fogorvos be szeretne mutatni a gyerekeknek!

Ha nem tudunk elmenni a fogorvoshoz, akkor olvassuk fel a gyerekeknek a mese folytatását is, amit online találunk meg a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán. Keressük ki a szövegből, hogy minek látta Arika a fűrőt! Vajon miért? Miért találta ki ezt az egész mesét? Miért jó a mese a félelem ellen? Milyen csodás hőstetteket hajthatott még végre Arika a fogorvosnál? Alkossunk közösen mesét!

Vedd figyelembe!

A tanegység feladatait a fogorvos-látogatás előkészítéseként, még az osztályteremben is elvégezhetjük, Arika története várakozás közben, az orvosi rendelőben is jól jöhet. Itt felolvasás helyett hatékonyabb lehet az élő mesélés, amire a pedagógus fel tud készülni előre.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Vers olvasása, értelmezése
Zenehallgatás mozgással
Helyes fogmosás bemutatása, gyakorlása
Meserészlet olvasása
Ismerkedés a fogorvosi rendelővel, vagy a mese folytatása, megbeszélése

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Fogmosó felszerelés

